

A MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA
MUNKÁLÓDÁSAI RÓL

S PÉNZTÁRA MIBENLÉTÉRŐL

1863-ban

JELENTÉSE

AZ IGAZGATÓ TANÁCSNAK.

PÉST,

EMICH GUSZTÁV AKAD. NYOMDÁSZ BETŰIVEL.

M. DCCC. LXIV.

A MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA

MUNKÁLÓDÁSAIRÓL

S PÉNZTÁRA MIBENLÉTÉRŐL

1863-ban

JELENTÉSE

AZ IGAZGATÓ TANÁCSNAK.

PEST,

EMICH GUSZTÁV AKAD. NYOMDÁSZ BETŪIVEL.

M. DCCC. LXIV.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

A Magyar Tudományos Akadémia 1863. januarius 19-dikétől 1864. januarius 11-dikéig negyvenegy osztály-, illetőleg öszves ülést tartott.

1. A Nyelv- és Széptudományi Osztály; *Czuczor Gergely* és *Fogarasi János* rr. tt. szerkesztése mellett a *Magyar Nyelv Szótára* második kötetének I—IV. füzetait bocsátotta közre; az V-dik sajtó alatt van.

Ezen Osztály heti üléseiben, — 1863. januarius 26-kán *Ballagi Mór* r. t. *Kulifay Zsigmond*tól észrevételeket olvasott fel „a Magyar Nyelv Szótára első füzetében előforduló néhány szó eredetének elemezésére;“ — martius 2-án *Hunfalvy Pál* r. t. *Müller Miksának* a nyelvtudományról írt munkáját ismerteté; — martius 30-án *Mátyás Flórián* l. t. „magyar ősnyelvi tanulmányok“ czím alatt, *Budenz József* l. t. „a magyar igekötőkről s különösen a ‚meg‘ igekötőről“ tartottak előadást; — május 4-én *Brassai Sámuel* l. t. „a magyar mondat“-ot fejtegette; — június 8-án *Hunfalvy Pál* r. t. a „Vogul mythológiát“ ismerteté; — július 13-án *B. Eötvös József* t. t. emlékbeszédet olvasott *Reguly Antal* néhai l. t. felett, s *Toldy Ferencz* r. t. „a magyar nyelv korszakairól s egy újonnan felfedezett ó-magyar nyelvemlékről“ értekezett; — october 5-én *Hunfalvy Pál* r. t. „a magyarok és vogulok viszonyáról egymáshoz“, s *Budenz József* l. t. „a török hangutánzó igékről“ olvastak; — november 9-én *Ballagi Mór* r. t. *Vadnay Lajos*-nak értekezését „a magyaros szórendről“ terjeszté elő; — december 7-én *Hunfalvy Pál* r. t. *Bunsen* „Outlines of universal history, applied to language and religion“, *Ballagi Mór* r. t. „a biblia magyar fordításait“ (nyelvészeti tekintetben) ismerteté; — 1864. januarius 4-én *Budenz József* l. t. „a magyar ‚el‘ igekötőről“ értekezett.

Vámbéry Armin l. t. Perzsiában tartózkodott a hasonlító nyelvészet érdekében.

Reguly Antal vogul hagyományainak nyomtatása folyton folyt.

2. A Philosophiai Osztály üléseiben 1863. januarius 19-én *Horváth Czirill* r. t. „Schelling philosophiájának harmadik időszakát“ ismerteté; — martius 23-án *Purgstaller József* r. t. „a természeti czélszerűség érvényességéről“ értekezett; — aprilis 27-én *Nagy Márton* l. t. „a keleti nevelészet“-et fejtegeté; — junius 1-én *Greguss Ágost* r. t. „az ember helye a természetben“ czimü értekezést olvasott; — julius 6-án *Nagy Márton* l. t. „a nevelészet történetéről“ értekezett folytatólag; — julius 20-án *Peregriny Elek* l. t. „az angol nevelést és tanítási rendszert“ ismerteté; — november 16-án *Horváth Czirill* r. t. néhai *Béely Fidel* l. t. felett tartott emlékbeszédet; — december 14-én *Greguss Ágost*, mint az osztályba a közelebbi mult nagygyűlésen választott rendes tag székét „Baco inductiója“ czimü értekezéssel foglalá el; — 1864. januarius 11-én ugyanő előadást tartott ily czím alatt: Baco védelme Böhmertől.

3. A Törvénytudományi Osztályban 1863. januarius 19-én *Szalay László* r. t. *Dózsa Elek* l. t. ily czimü munkájának: „Az erdélyi evangelico-reformátusok egyháza közjogtani bel- és kül viszonyairól“ egyes részeit olvasá fel a szerző székfoglalójául; — februarius 23-án *Trefort Ágoston* l. t. „a nemzetgazdaságnak egy új rendszeréről“ értekezett; — october 12-én *Hofmann Pál* l. t. „a jog lényét“ tárgyazó előadással foglalá el székét; *Pauler Tivadar* r. t. „a nagszombati egyetem canonistáinak jogirodalmi tevékenységét“ ismerteté; — october 26-án *Falk Miksa* l. t. „a menedéjgörről“ tartott értekezéssel foglalt székét.

4. A történettudományi Osztályban 1863. februarius 9-én *Csengery Antal* r. t. gr. *Teleki Domokos* t. t. székfoglaló értekezését olvasta fel ily czím alatt: „A két kaluger“; — martius 9-én *Szalay László* r. t. több új adatot ismertetett Bethlen Gábor korából; — aprilis 13-án *Pauler Tivadar* r. t. *Bartal György* t. t. ily czimü értekezését olvasta: „Plutarchus, macedoniai nagy Sándor és a vele egyidő-

beli scythák“; *Hunfalvy János* l. t. „a Tiszaszabályozás következményeiről“ értekezett; — május 11-én ugyancsak *Hunfalvy János* l. t. *Kalkbrenner Károlynak* „Adalékok Szepes-megye ismertetéséhez“ című iratát olvasta fel; *Ráth Károly* l. t. „Török-magyar viszonyok“ című értekezéséből a harmadik közleményt nyújtá be, felolvassván belőle mutatványul egyes részleteket; — június 8-án *Wenzel Gusztáv* r. t. emlékbeszédet tartott *Chlumetzky Péter* néhai külső levelező tag felett; *Csengery Antal* r. t. *Torma Károly* l. t. ily című székfoglaló értekezését olvasá fel: „Adalék éjszaknyugoti Dacia föld- és helyiratához“; — július 23-án *Ráth Károly* l. t. negyedik közleményét olvasá fel „a török-magyar viszonyokról“; *Rómer Flórián* l. t. *ifj. Kubinyi Ferencz* ily című munkáját ismertette: „Zólyom megye műemlékei“; — october 26-án *Hornyik János* l. t. székfoglaló értekezést tartott: „az idéző pecsétről, és a pecséttel idézésről“; — *Henszlmann Imre* l. t. „a pécsi egyházban nem rég történt építészeti felfedezésekről“ tett jelentést; — november 16-án *Csengery Antal* l. t. *Szilágyi Sándor* l. t. „emlékbeszédét“ olvasá fel néhai Ötvös Ágoston l. t. felett; — november 30-án *Szalay László* r. t. *Hajnik Imre* pozsonyi jogakadémiai segédtanártól ily című értekezést olvasott: „Szécsi Mária utolsó életévei 1670—1680.“; — december 28-án *Rómer Flórián* l. t. „a veleméri, turnicsi, tótlaki és martyánczi régi templomok falképeiről“ értekezett; — 1864. januarius 11-én *Csengery Antal Szilágyi Sándor* l. t. „Bátori Gábor erdélyi fejedelemsége“ című dolgozatát ismerteté.

5. A Matematikai Osztályban 1863. aprilis 20-án *Kondor Gusztáv* l. t. székét ily című előadással foglala el: „A délkör különösen mint déllő-távcső használva“; — május 18-án *Asbóth Lajos* l. t. hadtudományi alosztálybeli székét elfoglalván olvasott: „a hadmesterség fejlődéséről az őskortól mostanig“; — october 19-én *Csányi Dániel* l. t. székét „rövid tájékozással a mértan mesterségének alapvonalai felett“ foglala el; *Györy Sándor* r. t. „a régi római font súlymértéket“ tárgyalta.

6. A Természettudományi Osztályban 1863. februarius 16-án *Sauer Ignác* l. t. székét foglalt ily

czimü értekezéssel: „A népesedés akadályairól Magyarországnban“; Than Károly l. t. olvasta *Chyzer Kornel* l. t. székfoglaló előadását: „Sáros vármegye ásványvizeiről“; *Szabó József* l. t. az Ausztráliában 1857-ben talált 145 fontot nyomó arany hömpöly mintáját mutatá be; — martius 16-án *Jedlik Ányos* r. t. „a Rumpesféle kőbányai pincze beomlásáról“ értekezett; Pólya József r. t. bemutatá némi töredékét azon munkálatnak, melylyel *Staffenbergsr Alajos* néhai pesti gyógyszerész a testvér fővárosok környékének éghajlattani viszonyait kívánta bővebben felvilágosítani; *Szabó József* l. t. az 1862. év nyarán Angliában tudományos czélből véghezvitt léghajózások eredményét ismerteté; — aprilis 20-án *Than Károly* l. t. „a vegyelemek paránysúlyáról“ értekezett; *Szabó József* l. t. „a verespataki arany kristályokat“ ismerteté; — júnus 22-én ugyancsak *Szabó József* l. t.: „a kovaszerszámokról Európában“ tartott előadást; — július 27-én ismét *Szabó József* l. t. „gözmalmaink lisztjeinek 1860-ban általa végrehajtott vegytani vizsgálata“ eredményét terjeszté elő; *Than Károly* l. t. a Frankféle budai keserűvíznek mennyileges vegybontását mutatta be; — october 19-én Rómer Flórián l. t. olvasá *Hollósy Jusztinián* l. t. székfoglaló értekezését: „a távesők történelmének vázlata“; Pólya József r. t. dr. *Lenhossék József* egyetemi boncztanár értekezését „az emberi gerinczagy, nyúltagy és a Várol-híd szerkezetének távviszonyairól“ ismerteté; — november 23-án *Dorner József* l. t. „a cyperus pannonicusnak a pesti városligeti hattyutó kiszáradt fenekén előjövételéről“ értekezett; *Szabó József* l. t. *Schwartz Gyula* ph. dr. jelentését olvasá a moulin-quignoni emberi állkapocs-ásatagról; *Nendtvich Károly* r. t. *Hazslinszky Frigyes* l. t. székfoglaló értekezését terjeszté elő „a zuzmók új rendszereiről“; — december 21-kén *Preysz Móricz* l. t. székfoglaló értekezést tartott „általában a bor, s különösen a magyar borok vegyelemzéséről.“

Az állandó Bizottságok a jelen évben is folytatták működésöket, a magyar nyelvnek s általában Magyarországnak minél alaposabb felismerésére egy részről, a tudományok belső, külső előmozdítására a másíkról.

1. Az 1862-ban új szervezetet nyert Nyelvtudomá-

ny i Bizottságnak, új szervezetéhez képest, négy munkásági ága van ugyan, úgymint: *nyelvtani, szótárügyi, nyelvtörténeti és hasonlító nyelvészeti*: működését azonban mégsem szabhatja négyfelé, minthogy a nyelvtan a nyelvtörténetet, ez meg a nyelvhasznolást föltételezi, mennyiben a rokon nyelvek tanulmányozása az illető nyelvnek történeteit világosítja fel, részben azokat az ősidőkig felkutatja. Alig is lehet nyelvészeti tárgyalás, mely egyszerre nem hatna nyelvtanra, nyelvtörténetre és nyelvhasznolásra. De a Szótári ügy külön foly, s erre nézve, egyik szerkesztője, Fogarasi János, indítványt tön az 1863. jan. 3-kán tartott bizottsági ülésben, mely szerint

„Felszólítandó volna mind az Akademia kebelében mind azon kívül a két magyar hazában minden, a kit nyelvünk ügye érdekel, s a ki ily működésre magában hivatást érez, hogy ha akár pótolásképp, akár megigazítólag, akár a szerzőkével ellenkező nézetből indulva bármely egyes szótári cikkre vagy állításra észrevétele volna, észrevételeit akár együtt akár időszakonként, de mindenesetre a szótár nyomtatása bevégeztével a Nyelvtudományi Bizottság jegyzőjéhez, Hunfalvy Pálhoz küldje, hogy a beküldött észrevételek majdan egy pótlék-kötethez felhasználathassanak.“ Az Akademia elfogadván ez indítványt, s közhírré tévén, többektől már is érkezők észrevételek és pótló cikkek, melyeket a Bizottság előleges számba veszen, s vagy mindjárt a szótár-íróknak adja ki, vagy jövő használatra teszi el. A beküldők nevei: Kulifay Zsigmond, Marikovszky Gábor, Mándy Péter, Podhradczky József, dr. Kovács Frigyes.

A Bizottság egyéb működését, a mult közülés óta megjelent *Nyelvtudományi Közlemények* három füzete (a Ny. Közl. második kötete) mutatja, melyekben megjelentek: „a cselekvés egyszerűségét jelelő d, van, ven és n képzőkről“, *Fábián Istvántól*; — „Csuvas közlések és tanulmányok III. Cikk, *Budenz Józseftől*; — *Müller Miksa* európai híru nyelvész ebbeli munkájának „a Nyelvtudományról“ ismertetése és bírálata, *Hunfalvy Páltól*; — „a magyar nyelv képzőiről“, *ugyanattól*; „a magyar meg igekötőről. Bevezetésül: Az árja nyelvek néhány állítólagos hatásáról a magyar nyelvre“, *Budenz Jó-*

zseftől; — „Reguly Csuvas példamondatai.“ Előjegyzettel, ugyanattól; — „a-nek“ tulajdonító-rag eredete és értéke“, Imre Sándortól; — a török hangutánzó igékről, Budenz Józseftől; — adalékok a magyar nyelvjárástanhoz. I. közlemény. „Kapnyikbánya és vidékének nyelvjárása“, Vass Józseftől; — Bunsennek: Outlines of the philosophy of Universal history applied to language and religion ismertetése, Hunfalvy Páltól; ki azon kívül több rendbeli nyelvtudományi értekezést megbírált. Budenz József pedig „*vegyes apróságok*“ czim alatt sok becses szónyomozási és szótári adatot közölt. Vámbéry Ármin *tatár népdalokat* közölt.

Végre még az idegen nyelvekbeli hangok átírása ügyében tett Fogarasi János egy indítványt, bemutatván egy átírási javaslatot is, mely más javaslattal együtt (Hunfalvy Páltól) a II. füzetben jelent meg.

Ha szabad egyikét szóval kifejezni az 1863.-ki Nyelvtudományi Közlemények tudományos eredményét, az következő: Míg Fábián István, Imre Sándor és Vass József szorosán véve a magyar nyelvtanra hatottak, Hunfalvy Pál nyelvtudományunkat az európai nagy nyelvtudományhoz viszonyította, Budenz József pedig csuvas tanulmányaival új foglalatást tett a magyar nyelvtudomány számára.

2. A Történelmi Bizottság a *Magyar Történelmi Emlékek* már elkezdett köteteinek befejezésén vagy folytatásán kívül, néhány újat is indított meg. Befejeztettek, az első osztályból, Okmánytárak: X-dik kötet, vagyis: *Árpádkori Új Okmánytár*, V-dik kötet, 1290—1301. *Wenzel Gusztávtól*; — a második osztályból, Irók: VII-dik kötet: *Gr. Illyésházy István nádor feljegyzései 1592—1603.* és *Mikó Ferencz históriája 1594—1613.* *Kazinczy Gábortól*; XI-dik kötet: *B. Apor Péter munkái*, *Kazinczy Gábortól*; XII-dik kötet *Brutus János Mihály magyar királyi történetíró magyar históriája*, 1490—1552. *Toldy Ferencztől*. I. kötet; XV-dik kötet: *Késmárki Tököly Imre naplója 1693, 1694-ből Nagy Ivántól*. — Folytattatott: *Verancsics Antal munkáinak* VII-dik kötete (Irók, X.) *Szalay Lászlótól*. Sajtó alatt vannak: *Forgách Ferencz commentáriusai* (Irók: XVI-dik kötet) *Mayer Fidéltől*. Kiadást várnak: *Baranyai Decsi János fennmaradt*

történetkönyvei, Toldy Ferencztől; Brutus históriájának II dik kötete, ugyanattól.

A török-magyarokori Történelmi Emlékek okmánytári harmadik kötetéhez előkészületek történtek Szilády Áron és Szilágyi Sándor II. tt. által. Ezen emlékekhez Gyárfás István úr adalékokkal járult „a Jászkúnság történetéből.”

A Történelmi Tár folytatását, viszonylag csekély pénz-erő állván rendelkezésére, kénytelen volt felfüggeszteni a Bizottság. Mindazáltal a jövő évi kötetnek számára vizsgált át és el is fogadott több adalékot, név szerint: „Balbi Jeromos, adalékul a XVI-dik század politikai, törvénykezési és kulturai történetéhez,” Knausz Nándor I. tagtól. — „Magyarország kapu-szám szerinti adózásáról a török uralom idejében,” Szilágyi Sándor I. tagtól, Salamon Ferencz I. t. utóiratával. — Oklevelek az 1607/8 év történetéhez, Torma Károly I. tagtól. — Székesfehérvár fémer emlékérméi, rajzokkal, Érdy Iános r. tagtól. — Vizsgálat alatt: Oklevelek a török-magyar viszonyokhoz Ráth Károly I. tagtól. Győri káptalani regesták 1550—1690. Ugyanattól.

A Bizottság *archivalis* kutatásait illetőleg kieszközölte a főméltóságu Batthyány és Esterházy hercegi családok levéltárainak látogathatása, s ott, a Bizottság nevében és érdekében kiküldve, Wenzel Gusztáv r. t. működött. A szerencsés sükerről már az „Árpádkori Új Okmánytár“ V-dik kötete is tesz tanuságot. Más helyről még csak váratik az engedély. Londonban folyvást gyűjti és másolja a Bizottság számára Simonyi Ernő úr a mult század kezdetének történeteire vonatkozó diplomatiai okiratokat; még Konstantinápolyban is lépés tétetett okmányos közlemények iránt.

Néhai gróf Teleki József „Hunyadiak Kora“ című, a Bizottság gondjaira bízott munkája VI-dik kötetének ez évben jelent meg első része, a dicsőült szerző kívánsága szerint Szabó Károly I. t. által befejezve.

3. Az Archaeologiai Bizottság serényen folytatta az elmúlt évben is a hazai előkori régiségek és a középkori nemzeti műemlékek vizsgálatára, ismertetésére és fenn-tartására czélzó munkálkodását.

Irodalmi közlönyéből: az „Archaeologiai Közlemények-

ből“ megjelent a III-dik kötetnek negyedik egyszersmind utolsó füzeté, az előbbiekkal mérkező dús tartalommal, ismertetve „pannoniai újabb kiadatlan feliratokat“ *Rómer Flórián* I. tagtól; szintén kiadatlan „feliratokat Erdélyből“ *Torma Károly* I. tagtól; „középkori ötvösművek leírását“, feliratos réztálatokat és keresztelő medenczéket *Rómer Flórián* I. tagtól; s hozva ez évben is „magyar régészeti krónikát“ aszerkesztőtől *Ipolyi Arnold* r. tagtól, melyben folytatólag mindazon régiségleletek feljegyzvék, melyek a mult évben akár egyenes bejelentés és közlés, akár hirlapok útján a Bizottság tudomására jutottak, vagy melyek a Nemzeti Muzeum számára beküldettek. — Megjelenőben van a IV-dik kötet első füzeté, a „tétényi római sírok“, „Koloszvár gót minorita egyháza“ s a „tihanyi remetelakok“ leírásával *Érdy János*, gróf *Esterházy János* és *Rómer Flóriántól*.

A hazai műemlékek és régiségek felfedezésére s vizsgálatára *utazásokat* tettek a Bizottság érdekében s megbízásából *Rómer Flórián* Szalában, *Ipolyi Arnold* Zemplin, Szabolcs, Sopron és Vas vármegyékben. Többrendbeli emlékek rajzainak eszközlésére kiküldettek *Berg* és *Storno* építészeti rajzolók.

Kiadás végett több rendbeli munkálatok terjesztettek a Bizottság elébe, jelesen: ifj. *Kubényi Ferencz* urtól az általa felvett s lerajzolt „Zólyommegyei építészeti műemlékek“, *Henszlmann Imrétől* a „székesfehérvári királyi egyház részleteinek“, *Érdy Jánostól* a „Vazilevics Iván orosz fejedelemhez érkezett magyar küldöttség régi képének“ leírása.

A Bizottság eszközölte és megszerezte a tótlaki, veleméri, turniceai és martyánczi egyházak, s nevezetes, köztök nagybecsű magyartörténeti falfestvények felvételeiket és másolataikat, az árpádházi fedelmeknek a svájcei tőssi zárdában fennlévő emlékeinek és a környei Zborowski-sírszobornak rajzait. Közbenjárt a pécsi és veleméri egyházak czélszerű helyreállítása és fenntartása ügyében. Megszerzett a Nemzeti Muzeum számára, előbbi helyzetökben veszélyeztetett többrendbeli római s középkori faragványokat Budáról, Szönyből, Lendváról, Csáktornyról.

Végre a nm. Magyar Királyi Helytartó Tanács felhívása következtében a Konstantinápolyba *a corvini könyvtár vizs-*

gálatára czélbavett küldetés ügyében; valamint a hazai műemlékekre felügyelendő országos Bizottság iránt újabb s ki-merítő tervezeteket készített.

4. A statisztikai Bizottság, munkálkodásainak folytatására anyagot kivált a nm. Magyar Királyi Helytartó Tanácstól, s némely társulatoktól, nevezetesen: a tiszavölgyi vasúttársaságtól, a pesti kereskedelmi banktól, a magyar általános biztosító társulattól s néhány takarékpénztártól nyert. A hazai takarékpénztárakat ismételve felkérte, küldenék be a betételeikre, kölcsönzéseikre és forgalmi kimutatásaikra vonatkozó adatokat, kívánatos lévén, hogy az ország valamennyi takarékpénztárainak öszves forgalmát ismerjük. Azonban eddigelé még csak húsz küldte be időről időre forgalmi kimutatásait.

A Bizottság mennél tovább haladott elő munkálodásában, annál inkább győződvn meg arról, hogy az ország öszves statisztikai viszonyait feltüntető adatok megszerzésére csak elegendő anyagi és szellemi erővel rendelkező s kormányi tekintélylyel felruházott országos statisztikai hivatal volna képes, még 1863. elején szükségesnek látta, a nm. Magyar Királyi Helytartó Tanácsot kebelében országos statisztikai hivatal felállítására kérni fel. *Weninger Vinczének*, mint a Berlinben tartott legújabb nemzetközi statisztikai congressuson magyar akadémiai küldöttnek jelentéséből is világolván ki ilyes intézet szükséges volta, ha ez irányban is magához méltó helyet akar elfoglalni a nemzet: megújított a felterjesztés, s a nm. Magyar Királyi Helytartó Tanács csakugyan létesíteni fogja kebelében az indítványozott hivatalt, és az Akademia s a Magyar Királyi Tudományegyetem részéről kinevezett tagokkal már meg is indította ez ügyben az előleges tanácskozást. E hivatal életbelépésével, a statisztikai adatok rendszeres begyűlésével, a Bizottság munkálkodása is kihatóbbá, sükeresebbé fog válni.

A Bizottság közlönyéből, a Hunfalvy János által szerkesztett *Statisztikai Közleményekből*, ismét három füzet jelent meg, t. i. a negyedik kötet, s az ötödiknek első fele. *Barsi József* úr a M. K. Helytartótanács részéről átküldött adatok alapján „az esztergomi, kalocsai és egri érseki, s a székesfehérvári

és besztercebányai püspöki megyék elemi tanügyét“ tárgyalta. *Galgóczi Károly* l. t. „a pesti magyar kereskedelmi bank üzletét“ ismertette meg, s a takarékpénztárakból beérkezett adatokat is feldolgozta. *Hunfalvy János* a magyar korona területének bányászatát ismertetvén folytatólag, „a bányászkodás 1861-diki eredményeit“ közölte; továbbá, az eddigi közlemények öszves eredményét egybefoglalván, „a magyar korona területének statisztikai vázlatát“ készítette, melyben az ország területi, népességi, gazdasági, müipari, forgalmi, kereskedelmi sat. viszonyait adja elő. *Kautz Gyula* l. t. „a technikai és reáloktatás-ügy állapotáról“ értekezett. *Konek Sándor* l. t. „a magyar királyi tudományegyetem életéből“ közölt újabb adatokat. *Korizmicz László* t. t. „Magyarország természeteinek fő ágait“ ismertette meg. *Lónyay Menyhért* t. t. „a tiszai vaspálya építéséről és üzletéről“ közölt becses adatokat s „a birtokrendezés előmenetelét“ mutatta ki. *Szathmári Károly* úr „a békésbánati hely. hitv. egyházmegyének viszonyait“ vázolta. *Dr. Tormay Károly* úr az egi érseki megye népességéről közölt adatokat. Végre *Weninger Vincze* „a pesti kereskedelmi kórház és nyugintézet statisztikai viszonyait“ adta elő.

5. A Matematikai s Természettudományi Bizottság először is a teendők megszaporodása miatt három új taggal növekedett: *Gönczy Pál*, *Jendrassek Jenő*, *Margó Tivadar* választván be. Tudományos vizsgálódások tételére utaztak négyen: *Hantken Miksa* úr, ki földtani vizsgálatait a Duna bal partján bevégezte, s működéséről részletes térképet készített; *Kalkbrenner Károly* úr Szepesben a Tátra viránya érdekében tett kirándulásokat; *Török József* l. t. Bihar és Szabolcs szíkes területeit vizsgálta, egyszersmind a Flórára és Faunára terjesztvén ki figyelmét; végre *Szabó József* bizottsági előadó három jeles lelhelyen fordult meg: Verespatakon a páratlan szépségü aranyjegeczek, Nagyágon a tellúrérczek és Veresvágás környékén az opál előjövésének körülményeit vizsgálendő.

Megjelent *Szabó József* szerkesztése mellett a Bizottság Közlönyének, a *Mathematikai és Természettudományi Közleményeknek* II-dik kötete, magában foglalva a következő dolgozatokat: „Körmöczbányának tengerszin feletti magassága“, *Pettkö*

János l. tagtól. — „Pestbudán 1861-ben talált daphnidák“ *Tóth Sándor* l. tagtól. — „Magyarország vízszínmérési térképe“, *Wal-landt Henrik* úrtól. — „Magyarország tőzegképletei“, *Pokorny Lajos* úrtól. „Adatok a Szepesség virányához“ *Kalkbrenner Károly* úrtól. „Eperjes virányának zuzmói“ *Hazslinszky Frigyes* l. tagtól. „Entomologiai kémleletek“ *Frivaldszky Imrétől*. Megjelent *Petényi Salamon János* hátrahagyott munkáinak első füzetete, melyben életrajzán kívül *öslénytani dolgozatai* foglaltatnak; a folytatás pedig előkészítve van annyira, hogy az elhunyt munkáinak közzététele megszakadás nélkül fog haladhatni.

Munkásságának fő súlyát azonban a *meteorologiai észlelde* felszerelésére és az észleletek megindítására fordította a mult évben a Bizottság. A helyiség Budán lévén a Főreális-kola épületében, a szükséges alkalmazási költségeket is Buda városa fedezte, ez úton is akarván nemes készségét a hazai tudományosság előmozdítására tanusítani; egyik polgára, Hofbauer úr, szükségesnek látszott némi építészeti intézkedést saját költségein tétetvén. Az észleleteket Dr. Schenzl Guidó a reális-kola igazgatója s abban a physika tanára vezeti, kinek szakképzettségében, buzgóságában és a foglalkozás e neme iránti előszertetében a Bizottság tökéletesen megnyugszik. A szerek legnagyobb részt az Akadémia tulajdonai, közülök többen Nagy Károly r. t. néhai bicskei gyűjteményéből nagybecsű ajándékok; a Bizottság által megrendeltek Münchenben készültek, Lamontnak, a királyi bajor észlelde igazgatójának felügyelete alatt. Az egyszerűbb és szokásosabb észleletek: a légnyomásra, hőségre, a páryanomatra és nedvességre, úgy szintén a csapadékra, szélirányra s elpárolgásra vonatkozólag már rendes folyamatban vannak, s 1864-el a delejességek is megkezdődnek.

Fontosnak látszott a Bizottság előtt az ország különféle pontjain is hozni életbe észleleteket, intézkedett is ez iránt, még pedig oly sikerrel, hogy legnagyobbbrészt csak szellemi vezetése vétetik igénybe, a szerek megszerzésére a hely színen történvén ajánlatok. Az esőmérési észleletek látszottak mindenekelőtt szükségeseknek, s ilyek Budán, Pesten és néhány vidéki városon kívül a Tisza vonalán öt ponton tétetnek ez év elejétől fogva.

A Bizottság ezen, tetemes beruházással nyerendő észleleteket gyümölcsözőkké teendő, az eredményeket nyomtatás útján közbirtokká fogja tenni, iktatván a jelen észleletek elé a volt budai csillagásznak Mayer Lambert úrnak több éven át páratlan szorgalommal tett észleleteit, melyek eddig napvilágot alig láttak. Füzeteit szét fogja küldeni a földgömbön működő fő észleldeknek, hogy részéről is járuljon a tudomány felépítéséhez.

II. A tavali közülés óta megjelent akadémiai kiadások sora, a már érintetteknek is felemlítésével, teljesen ez :

1. A magyar Tudományos Akadémia Évkönyvei. Tizedik kötet : X, XI, XII, XIII, XIV. darabjai.

2. Magyar Tudományos Akadémia Jegyzőkönyvei, 1863. A M. T. Akad. rendeletéből közzéteszi Csengery Antal. I.

3. Magyar Tudományos Akadémiai Értesítő. Új folyam. a) *A Nyelv- és Széptudományi Osztály Közlönye*. Szerkeszti Toldy Ferencz. II. k. 3. és 4. füzet. b) *A Philosophiai, Törvény- és Történettudományi Osztályok Közlönye*. Szerkeszti Csengery Antal. III. k. 3. füzet. c) *A Matematikai és Természettudományi Osztályok Közlönye*. Szerkeszti Györy Sándor. IV. k. 1. füzet.

4. Nyelvtudományi Közlemények. Szerkeszti Hunfalvy Pál. II. k. 1. 2. 3. ff.

5. Archaeologiai Közlemények. Szerkeszté Ipolyi Arnold. III. kötet. 4-dik füzet.

6. Statistikai Közlemények. Szerkeszti Hunfalvy János. IV. V. kk.

7. Matematikai és Természettudományi Közlemények. Szerkeszti Szabó József. II-dik k.

8. Monumenta Hungariae Historica. Magyar Történelmi Emlékek. Első Osztály: Okmánytárak. X-dik kötet (Árpádkori Új okmánytár V-dik k. Közli Wenzel Gusztáv.). Második Osztály: Irók. VII-dik k. (Illyés-házi István nádor feljegyzései és Hidvégi Mikó Ferencz története. Közli Kazinczy Gábor.) XI-dik k. (Apor Péter munkái. Közli Kazinczy Gábor.) XII-dik k. (Brutus J. M. ma-

gyar historiája I. k. Közli Toldy Ferencz. XV-dik k. (Tökölly Imre naplója. Közli Nagy Iván.)

9. A Magyar Nyelv Szótára. Készítették Czuczor Gergely és Fogarasi János. II. k. 1. 2. 3. 4. ff.

10. A Magyar Birodalom Természeti Viszonyainak Leírása. Készítette Hunfalvy János. I. k. II. k. 1. f.

11. A Hunyadiak Kora Magyarországon. Írta gróf Teleki József. VI. k. 1. r.

12. A Strategia Elvei. Károly főherczeg után Kiss Károly. III-dik kötet.

13. A Magyar Tudományos Akadémia Munkálódásairól s Pénztára mibenlétéről 1862-ben jelentése az Igazgató Tanácsnak.

14. Magyar Tudományos Akadémiai Almanach csillagászati és közönséges naptárral. MDCCCLXIV.-re.

III. A lefolyt évi pályázatoknak ez volt eredményök: A gróf Teleki József által kitűzött száz arany jutalomért versenyzett nyolcz dráma közül a „Laczkfi Imre“ címűnek, mint pályatársai közül kiválónak, fölöttük viszonylagos beccsel és színi hatással is bírónak, íteltetett oda martius 19-én, mint az alapítónak névnapján a díj. Szerzője: *Szigligeti Ede* I. t. A többi pályázatok eredménye a f. h. 23-án tartandó közülésben hirdettetik ki.

IV. A könyvtár gyarapodása ez idén is kivált az Akademiának Európa és Amerika többrendbeli tudományos intézeteivel közbenjött és folytonfolyó csereviszonya által eszközöltetett; de járultak ehhez számosabb egyesek is, külföldiek s hazafiak egyiránt. A *Kézirattár* sem maradott gyarapodás nélkül, a gyarapítók nevei között nm. gróf *Széchenyi Pált* is tiszteljük. *Vidéky László* Braziliában a bahia-sanfranciscoi vasutnál építészeti mérnök, hetvenhat darab ritka braziliai madárból álló gyűjteménnyel kedveskedett az Akademiának, melyet ez, *Vidéky úrnak* is megegyezésével, a Nemzeti Muzeumhoz tett által.

V. Halál által hat tagját vesztette az Akadémia: *Grimm Jakobot* a nyelvtudományi, *Bély Fidélt* a philosophiai, *Chlumetzky Pétert* és *Waltherr Lászlót* a történettudományi,

*Sauer Ignác*ot és *Lang Adolf*ot a természettudományi osztály I. tagjai közül.

V. Mint már számos évek óta, úgy a jelenben is buzgóan járultak az Akadémia *tőkájének gyarapításához* a hazafiak. E nemes buzgalomról a következő pénztári kimutatás tesz tanúságot.

Kelt Pesten, az Igazgató Tanácsnak 1864. januarius 21-én tartott üléséből

Gróf Dessewffy Emil,
elnök.

Szalay László,
titoknok.

PÉNZTÁR.

Előterjesztés a M. Akademia alaptőkéjéről.

	arany	osztr. ért. ben	
		forint	kr
Az 1861. év végeig vezetett s megvizsgált számadások szerint tettek az összes alapítványok	500	923767	15
A kamat-hatodokból 1830-tól 1861. végeig tőkésítetni kellett		127563	37
tehát összes alaptőke 1861. utolsó napján	500	1051330	52
Ezen tőke el volt helyezve :			
1) Magok az alapítóknál visszatartva hatos kamatra	200	259385	
2) Ugyanazoknál megtartva ötös kamatra	300	245880	
3) Ugyanazoknál visszatartva, kamat nélkül, részletes törlesztésre	—	89296	50
4) Kikölcsönözve hatos kamatra	—	126526	
5) Kikölcsönözve ötös kamatra	—	65652	
6) Földterhermentesítési kötelezvényekben	—	156418	50
7) Nemzeti kölcsön papírokban	—	47124	
8) Egyéb állampapírosokban	—	7036	80
9) Pesti kereskedelmi-bank-részvényekben	—	5250	
10) A jövedelmi pénztárnak kikölcsönözöttetett (akadémiai szükségekre fordított) s részint magyar bankjegyekben elveszett *)	—	48761	72
	500	1,051,330	52

*) Mikor az akademia tőkéje a mostaninál még sokkal kisebb volt s a közbejött események folytán a kamatok is rendetlenül folytak be, az ily mostoha idők folyama alatt, midőn a jövedelmek a legsürgetőbb szükségeket sem fedeztek, az alaptőke részére nem tőkésíthettek évenként rendszeren a jövedelmek hatodrészei, hanem minden, a mi bejött, a napi szükségekre fordított; egy része pedig magyar bankjegyekben megsemmisült. Ezen összevagy 48,761 fr. 72 kr-ra emelkedett 1861 végeig, s úgy tekintetik, mint oly adósság, mellyel az akademia maga magának, vagyis az akademia jövedelmi pénztára az akademia alaptőkéjének tartozik, s melly lassankint kiegészítendő.

	arany	osztr. ért. ben	
		forint	kr
A fentebb kimutatott-összevhez járultak :			
1862. év folytán :			
Barber és fiai alapítványa	—	500	
Benkő Dániel	—	30	
Bérczy Károly	—	50	
Csendesy Ignác	—	15	
Fehér Márton (földteherm. kötelezvényben)	—	52	50
Fogdt testvérek	—	3	
Herrgesell József	—	5	
Hofrichter József hagyománya	—	100	
Hollósy János hagyománya	—	100	
Húry Ferencz hagyománya	—	100	
Jakubik Antal hagyománya	—	500	
Kéry Imre	—	84	
Kiss János	—	1	
Losonci kereskedő egylet	—	50	
Mocsy István hagyománya	—	105	
Molnár Pál	—	100	
Neppel Ferencz	—	50	
Osztrovszky József gyűjtése	—	119	
Pap József hagyománya	—	25	
Proszwimmer Judit hagyománya	—	10	50
Purgstaller József	—	351	8
Pusztakovácsi közbirtokosság	—	100	
Rosenmann Pál hagyománya	—	11	54
Rozgonyi kisasszonyok nőiskolája	—	6	
Rudnay Jusztin gyűjtése	—	69	25
Sándor János	—	5	
Simonyi Antal	—	500	
Staffenberger Alajos hagyománya	—	5000	
Szalóczi vasgyár	—	5	30
Szodtfried Mátyás hagyománya	—	4000	
Taschl József	—	100	
Zelenay Gedeon	—	5	
Zichy Antal (földteherm. kötvényben)	—	105	
Vasárnapi Újság útján	—	41	50
Összesen		12299	67
Az 1861. év végén volt	500	1051330	52
Hozzáadván az 1862. évi szaporodást		12299	67
Az alaptőke állása 1862. év végén	500	1,063,630	19

	arany	osztr. ért. ben	
		forint	kr
Ezen alaptőke el volt helyezve :			
a) Hattal kamatozó alapítvány-levelekben	200	256735	
b) Öttel kamatozó alapítvány levelekben	300	251360	
c) Kamattalan alapító levelek s aláírási íveken	—	80326	
d) Hattal kamatozó kölcsönökben	—	105876	
e) Öttől kamatozó kölcsönökben	—	60990	
f) Földtehermentesítési kötelezvényeken	—	166582	50
g) Nemzeti-kölcsön kötelezvényeken	—	47124	
h) Egyéb állampapírokbán	—	7036	80
i) Pesti kereskedelmi-bank-részvényekben	—	5250	
k) Takarékpénztári könyveken	—	47587	67
l) A jövedelmi pénztárnak adott kölcsönben	—	34762	22
	500	1063630	19
Ezen összeghez járultak 1863. év folytán :			
1862-diki kamathatód:			
Almásy Pál	—	8750	70
Balogh Sámuel	—	10000	
Benedek József hagyománya	—	3	56
Egyed Antal hagyománya	—	344	
Halasi szabó-czéh	—	1050	
Halasi szabó-czéh	—	10	
Huszár Kálmán hagyománya	—	10	
Huszár Kálmán hagyománya	—	10000	
Konkoly Lászlóné alapítványa kiegészítésére	—	242	55
Lipthay György hagyománya (földteherm. kötvényben)	—	525	
Mándy Péter	—	100	
Mihalovits Emilia hagyománya	—	5	
Nyáregyházi közbirtokosság	—	120	
Purgstaller József	—	315	—
Tárkányi Béla	—	30	18
Tinnyi és únyi közbirtokosság	—	50	—
Zsoldos Ignác (Seneca fordítása árából)	—	306	—
Kisorsolt földtehermentesítési kötelezvények értéke s újra vett ilyen kötelezvények értéke közti és földhitel intézeti záloglevelek vételára s névszerinti értéke közti különbségből	—	337	41
		32189	40
1862. év végén volt	500	1063630	19
hozzáadván az 1863. évi szaporodást	—	32189	41
Az alaptőke állása 1863. december 31-dikén	500	1,095,819	59

	arany	oszt. érték.	
		frt.	kr
Ezen összeg el van helyezve :			
a) Hattal kamatozó alapítványleveleken	200	246635	
b) Öttel kamatozó alapítványleveleken	300	258110	
c) Kamatot nem hozó alapítványi iven részletesen törlesztendő	—	73406	
d) Hattal kamatozó kölcsönökben „	—	120676	
e) Öttel kamatozó kölcsönökben	—	18900	
f) A bérház-építésbe ruháztatott (illetőleg a bérház- építési mellékpénztárnak kamatozásra kölcsön adatott)	—	92893	29
g) Földtehermentesítési kötelezvényekben	—	170887	50
h) Nemzeti kölcsönkötelezvényekben	—	47124	
i) Egyéb állampapírosokon	—	7036	80
k) Földhitelintézeti zálogleveleken	—	1200	
l) Pesti kereskedelmi-bank-részvényekben	—	5250	
m) A jövedelmi pénztárnak adott kölcsönben	—	38000	
n) Takarékpénztári könyveken	—	15701	
	500	1095819	59

Végre még az Akadémia alaptökéjét képezik következő
sorsjegyek és iparpapírosok :

- 1 darab Esterházy-sorsjegy.
- 1 darab 1834-iki sorsjegy
- 1 darab 1839.iki sorsjegy
- 1 darab bankrészvény
- 2 darab hitelintézeti részvény
- 2 gőzhajó-társasági sorsjegy
- 6 első m. ált. biztosítótársasági részvény
- 12 budai alagút-részvény.

II.

A magyar akadémiai jövedelmi pénztár bevételei és kiadásainak kimutatása

1862 év december utolsó napján.

	Bevételek	Részletesen		Öszvesen			
		arany	frt.	kr.	arany	frt.	kr.
1	Pénztármaradvány készpénzben s takarékpénztári könyveken.				1	21,521	85
2	Kamatjövedelmek :						
	a) alapítók hátralékaiból . . .		7,832	73			
	b) hitelevényi adósok hátra- lékaiból	24	4,593	61			
	c) folyó kamatokból alapítók- tól		19,640	21			
	d) folyó kamatokból hitelevé- nyi adósoktól		7,370	83			
	e) takarékpénztári kamatokból		989	18			
	f) állampapirosok kamataiból		10,984	86			
	g) részvények után		672	75	24	52,084	22
3	Eladott könyvek árából					827	6
4	Évi járulékokból :						
	a) Marczibáayi alapítványból.		210	—			
	b) Bohus Jánostól.		210	—			
	c) Nagy Károlytól math. és természettudományi osztály rendelkezésére		315	—			
	d) Úrhölgyektől népszerű tu- dományos munkák kiadására		830	82		1,565	82
5	Visszafizetett előlegekből					850	—
6	Vegyesekből (eladott Kazinczy- érmek)					13	50
7	Az alaptőke pénztárából kölcsön- vétetett					7,300	—
8	Arany váltatott				205		
	Öszveg :				230	84,162	45

K i a d á s o k		Részletesen		Összesen	
		frt.	kr.	frt.	kr.
1.	Tisztviselők fizetésére			8,007	76
2.	Rendes tagok fizetésére			9,043	75
3.	Cselédek bérére			1,013	—
4.	Jutalmakra			300	—
5.	Írói és szerkesztői díjakra :			230	
	a) általános pénztár részéről (évkönyvi s értesítői dolgo- zatok)	6,277	53		
	b) történelmi bizottmány ré- széről	3,473	18		
	c) math. s természettud. bizott- mány részéről	1,074	50		
	d) archaeologiai bizottmány részéről	804	34		
	e) statistikai bizottm. részéről	975	40		
	f) nyelvtudományi bizottmány részéről	637	50	13,242	45
6.	Akademiai kiadványokra (nyom- tatás, metszés, rajz, kötés) :				
	a) általános pénztár részéről (évkönyvek, értesítők, külön nyomatok, hirdetések)	6,901	93		
	b) történelmi bizottmány ré- széről	2,452	4		
	c) math. és természettud. bi- zottmány részéről	725	17		
	d) archaeologiai bizottmány ré- széről	1,931	3		
	e) statistikai bizottmány ré- széről	1,430	98		
	f) nyelvtudományi bizottmány részéről	530	62	13,971	77
7.	Utazásokra				
	a) általános pénztár részéről (Merényi, Vámbéry)	350	—		
	b) mathem. és természettud. osztály részéről	500	—		
	c) archaeologiai osztály részé- ről	400	—	1,250	—
8.	Szállásbérre :			3,191	44
9.	Könyvek vételére s köttetésére a könyvtár részére	—	—	1,535	38
10.	Fűtés, világítás, tisztogatás és javításokra	—	—	733	90
11.	Beszerzések s mesterembek számlái	—	—	324	72
12.	Adók s bélyegekre	—	—	302	70
13.	Ügyvédi költségekre	—	—	240	58
14.	Posta és szállítási költségckre .	—	—	411	66
Átvitel				53,569	11

Kiadások		arany	Részletesen		arany	Összesen	
			frt.	kr.		frt.	kr.
	<u>Áthozat</u>				230	53,569	11
15.	Irodai költségre					212	3
16.	Rendkívüli költségekre (Széchenyi-érem, Budapesti Szemle segélyezése stb.)					1,295	53
17.	Előlegezés Emich könyvkiadónak írói díjakra					1,200	—
18.	Takarékpénztárba tétetett az urhölgyek által befizetett összegekből külön kezelésre					830	82
19.	Kovács István pályadíja neki visszaadatott					723	—
20.	Aranyváltásra fordított					1,299	8
21.	Az alaptökéhez csatoltatott s az alaptökétől vett kölcsönből visszafizettetett					21,299	50
	<u>Öszveg</u>				230	80,429	7

Levonván a bevételből : 230 arany s 84,162 frt 45 krból
a kiadást : 230 arany s 80,429 frt 7 kr.
pénztár maradvány 1863-ra — 3,733 frt 38 kr.

III.

A magyar akadémiai jövedelmi pénztár bevételei s kiadásainak kimutatása

1863. év december utolsó napján.

	Bevételek	Részletesen		Összesen			
		arany	frt.	kr.	arany	frt.	kr.
1	Pénztármaradvány :	—	—	—	6733	38	
2	Kamatjövedelmek :						
	a) Alapítók hátralékaiból :	6	8851	82			
	b) Hitelevényi adósok hátralékaiból :		2644	2			
	c) Folyó kamatokból, alapítóktól :		20,168	34			
	d) Folyó kamatokból hitelevényi adósoktól :		9688	54			
	e) Jövő évre tartozó kamatból :		25				
	f) Takarékpénztári kamatokból :		1403	92			
	g) Állampapirosok kamataiból :		11,795	96			
	h) Részvények után :		591	91	6	55,169	51
3	Eladott akadémiai kiadványok árából :		—	—	5960	82	
4	Évi járulékokból :		—	—			
	a) az első m. á. biztosító társaságtól nemzetgazdászati kérdésekre :		600				
	b) Marczibányi-alapítványból :		210				
	c) Nagy Károly rendes tagtól a math. s természettudományi osztály rendelkezése alá :		315				
	d) Benedek Józseftől külön jutalomra :		275	19			
	e) Úrhölgyektől népszerű tudományos munkák kiadására :		677	88	2078	7	
5	Visszafizetett előlegekből :		—	—	1050		
6	Vegyesekből (eladott Kazinczy-érmekből s az ezüst kamatok felváltásánál nyereségből) :				171	2	
7	A takarékpénztárban kamatozó úrhölgy-alapítványi összegből kivételt, jutalmazásra :		—	—	300		
8	Arany váltatott :		—	—	9		
	Öszveg :				15	68,462	80

K i a d á s o k		Részletesen		Összesen		
		arany frt	kr.	arany frt	kr.	
1.	Tisztviselők fizetésére			9030	14	
2.	Rendes tagok fizetésére			7875	—	
3.	Cselédek bérére			849	10	
4.	Jutalmakra			2214	—	
5.	Irói és szerkesztői díjakra					
	a) általános pénztár részéről (év- könyvi s értesítői dolgozatok)	3034	16			
	b) történelmi bizottmány ré- széről	1594	42			
	c) matematikai bizottmány ré- széről	1294	66			
	d) archaeologiai bizottmány ré- széről	558	75			
	e) statisztikai bizottmány részéről	996	95			
	f) nyelvtudományi bizottmány részéről	921	75	8400	69	
6.	Akadémiai kiadványokra (nyom- tatás, rajz, metszés)					
	a) általános pénztár részéről (évkönyvek, értesítők, külön nyomatok, hirdetések)	3937	64			
	b) történelmi bizottmány ré- széről	2488	92			
	c) mathematicai bizottmány ré- széről	1812	85			
	d) archaeologiai bizottmány ré- széről	1270	8			
	e) statisztikai bizottmány ré- széről	566	—			
	f) nyelvtudományi bizottmány részéről	835	19	10,910	68	
7.	Utazásokra	—	—			
	a) általános pénztár részéről (Vámbéry ázsiai utazására)	445	—			
	b) matematikai bizottmány részéről	500	—			
	c) archaeologiai bizottmány részéről	375	—	1320	—	
8.	Szállásbérre	—	—	3120	—	
9.	Könyvek vételére s köttetésére a könyvtár részére	—	—	1411	61	
10.	Fűtés, világítás és tisztogatásra	—	—	469	20	
11.	Irodai költség	—	—	178	34	
12.	Beszerzések s mesterembek számlái	—	—	72	72	
13.	Adók- s bélyegekre (mult évi hátralékokkal)	—	—	11,173	29	
14.	Ügyvédi költségekre	—	—	228	—	
15.	Posta, szállítási s könyvkezelési költségekre	—	—	881	99	
Atvitel				15	58,134	76

Kiadások		arany	Részletesen		arany	Összesen	
			frt	kr.		frt	kr.
	Áthozatal					58,134	76
16.	Rendkívüli s vegyes költségekre (Széchenyi-érem, Budapesti Szemle segélyezésére, közgyü- lési költségek, aranyváltás)		—	—		1361	47
17.	Előlegezés Emich könyvkiadó- nak írói díjakra		—	—		300	—
13.	Takarékpénztárba tétetett az úr- hölgyek által befizetett összeg külön kezelésre		—	—		3091	74
19.	Az alaptőke kölcsönéből letisz- táztatott		—	—		5512	92
			—	—		68,400	89

A 15 arany s 68,462 forint 80 krnyi bevételből levonván a
15 arany s 68,400 forint 89 krnyi kiadást,
marad áthozatban 1864. évre 61 forint 91 kr.

IV.

A m. akadémia házépítési pénztáráról szólló részletes és kimerítő jelen-
tés, miután az építés még folyamatban van, annak idejében fog a közönség elé
bocsátatni.

Kelt Pesten, január 22. 1864.

Gr. Dessewffy Emil, elnök m. k.

Tóth Lőrincz, pénztárnok.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

ÚJ JUTALOMTÉTELEI.

A Nyelv- és széptudományi osztályból.

1.

A mindennapi tapasztalás bizonyítván, hogy mióta a nyelv jogosultsága kérdésbe többé nem vétethetik, és irodalmunk, főleg pedig az időszaki, sőt a napi sajtó is, folytonos gyarapodást veszen, nyelvünk szükség nélkül más nyelvek phrasisai után képzett számtalan — a törzökös magyar szólásmódoknál sem szebb, sem hatályosb, sem világosb, sem szabatosb — új szólásokkal árasztatik el, mi által a nyelv saját eredeti színezetéből kivéttetik a nélkül, hogy egyéb tekintetben nyerne:

Fejtsenek ki tehát azon elvek, melyek új szólásmódok alkotásánál szem előtt tartandók; s mutattassék ki számos példákban, mily káros befolyással volt és van, ez elvek mellözése miatt, nyelvbéli előadásunkra az idegen nyelvek hanyag vagy szolgálai utánzása a nyelvújítás diadala óta.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból negyven darab arany.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

2.

A gróf Teleki József-féle *drámai* jutalomért 1863-ban *vígjátékok* pályáznak. A verses forma előnyeül fog tekintetni a műnek, hason vagy közel-hasonbecsű társak felett.

Jutalma száz darab arany.

Határnap dec. 31. — A jutalom martius 19. 1864. adatik ki.

A jutalmat nyerő mű a nemzeti színház sajátjává leszen.

3.

Harmadszor.

Kivántatik a *római irodalom történetének kézikönyve*, a művelt osztályok számára. Kiterjedése mintegy 15 középnyolczadrét iv.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

4.

Másodsor.

Kivántatik a *Festészet egyetemes története*, korok, népek, irányok és iskolák szerint, a nevezetesb művészek és művek ismertetésével, s az utóbbiak hollétére és másolataira utalással; legalább 15 iven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

A Bölcsészeti osztályból.

Másodsor.

Kivántatik a *Bölcsészeti Erkölcstan* kézikönyve, legalább 15 iven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

A Történettudományi osztályból.

Másodsor.

Kivántatik a *Görög Államrégiségek kézikönyve*, t. i. az összes görög föld és népek bévezető ismertetése után

az ezeket összekötött intézvények és vallásügy, úgy az egyes törzsökök és államok közéletének, vagyis alkotmányaik, közigazgatásuk, törvénykezésök és hadügyök ismertetése, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

A Természettudományi osztályból.

1.

Harmadszor.

Kivántatik a *Füvészet alapvonalait* tartalmazó kézikönyv a művelt osztályok szükségéhez alkalmazva.— Kiterjedése 10—15 középnyelzadrét iv.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

2.

Másodszor.

Kivántatik a közönséges életre alkalmazott *Vegytan* kézikönyve, különös tekintettel a földészetre, legalább 15 íven.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

3.

Másodszor.

Kivántatik a *Növényzeti Földrajz*, kézikönyve, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akadémia tulajdona.

4.

Másodszor.

Kivántatik a *Földtan alapvonalait* tartalmazó kézi könyv, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akadémia tulajdona.

5.

Másodszor.

Kivántatik az *Állati Élettan*, (physiologia) alapvonalait tartalmazó kézi könyv, különös tekintettel az emberre, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akadémia tulajdona.

II.

MÁR KIHIRDETETT ÉS FÜGGŐBEN LEVŐ JUTALOMTÉTELEK.

A Nyelv- és széptudományi osztályból.

1.

Különféle téveszmék divatozván a *népiesnek* fogalma, a műszéphezi viszonya s a költészetbeni jogosultságának kiterjedésére nézve, e kérdés tüzetik ki: Mit kell a „népies“ alatt érteni általában, s különösen a tartalmat és formát tekintve; mik annak fokai; mikép viszonylik az a műszéphez; s mily kiterjedésben, mily alkalmazásban s mely nemekben igénylhet érvényt a költészetben. Az elméleti fejtegetések történeti tényekkel világosíttassanak fel mind más, mind a magyar irodalomból.

Jutalma a G o r o v e - alapítványból h a r m i n c z darab arany.

Határnap martius 31. 1863.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

2.

A gr. Teleki József-féle *drámai jutalomért* 1862-ben *szomorújátékok* pályáztak.

Jutalma száz darab arany.

Határnap dec. 31. 1862. volt. — A jutalom martius 19-én 1863. adatik ki.

A jutalmat nyerő mű a nemzeti színház sajátjává leszen.

3.

A gr. Karácsonyi-féle *drámai jutalomért* 1863-ban *komoly drámai művek* pályáznak, a hová nem csak szomorújátékok, hanem másnemű, úgymint történeti, regényes, polgári színművek, drámai erkölcsrajzok is számláltatnak. — A verses forma, előnyeül fog tekintetni a műnek, hason vagy közel-hasonbecsű társak felett.

Jutalom kétszáz darab arany.

Határnap dec. 31. 1863. — A jutalom martius 31-én 1864. adatik ki, de csak úgy, ha a legjobbnak ítélendő mű, drámai, színi, és formai tekintetben önálló becseselis bír, s így színiköltészetünk haladására szolgál.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

4.

Másodszor.

Kivántatik *Görögország Története Nagy Sándorig* tudományos kézikönyvül a művelt osztályok szükségéhez alkalmazva. Az irodalomtörténet külön jutalom tárgya levén majd, e helyt mellőzendő.

A pályamű három tizenöt íves középnyolczad réti kötetre terjedhet, és a Hölgyek alapítványából ívenként húsz forinttal díjaztatik.

Határnap június 30-ka 1863.

A legjobbnak ítélendő munka az Akademia tulajdona.

5.

Harmadszor

Kivántatik *a magyar nyelvújítás története és bírálata*, a magyar irodalom kezdetétől az újítási harczig. Figye-

lembe veendőek tehát az irodalmi szóképzés első kísérletei a régi bibliafordításban, s a többi középkori emlékekben; továbbá a XVI. és XVII. századbéli igyekvések, különösen egy hittudományi, bölcsészeti és jogi műnyelv megalkotásában; végre a XVIII. század abbéli élénk mozgalmai s a kérdés állása, midőn Kazinczy Ferencz a nyelv-átalakító küzdelmeket megindította.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból nyolczvan darab arany.

Határnap martius 31. 1863.

A megjutalmazandó munka az Akademia tulajdona.

6.

Kivántatik egy, a magyar történetből vagy magyar mondavilágból vett tárgynak *költői elbeszéléssé* feldolgozása.

Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz úr által néhai gr. Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz darab arany.

Határnap május utolsó vasárnapja 1863.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

7.

Kivántatik M. Annaeus *Lucanus Pharsaliájának* tartalom- és alakhű fordítása.

Jutalma egy névtelen hazafi ajánlatából száz darab arany, melyhez ez öszvegnek a jutalom odaitéléseig gyűlö kamatai is hozzácsatoltatnak.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

A Történelmi osztályból.

Kivántatik az *Újabb nevezetes Útazók története*, különös tekintettel a világ és az éjszaki sark körüli utazásokra, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap június 30-ka 1863.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

A Természettudományi osztályból.

Kivántatik a *Fölfedezések Története*, különös tekintettel a gőz és villanyosság alkalmazására, s a fényképírás kifejtésére, mintegy 12—15 íven.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap június 30-ka 1863.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendü pályairat a fen kitett *határnapokig* az Akademia titkokához küldendő; azokon túl semmi nemü ily munka el nem fogadtatván.

2. A pályamü *idegen kézzel tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. A *szerző nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétés levelen ugyanazon *jelige* álljon, mely a pályamü homlokán. A pecsétés levélben talán feljegyzett kikötések, feltételek vagy a verseny-ügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kivánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját keze írása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályairatok kéziratai* az Akademia levéltárában maradnak.

7. A gr. Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az abszolút becs határoz.

8. Mind ezen feladatokra mindenrendü akadémiai tagok is pályázhatnak.

9. A Hölgyek díjai melletti pályázatokra még különösen is megjegyeztetik, hogy a pályamüvek ívszámai

csak megközelítők, s az írók tájékozására, s nem szorosan kötelező szabályúl vannak felemlítve. Az alapító akaratához képest azonban okvetetlenül szükséges, hogy a felvett tárgyak alaposan, a tudomány állásához, a közérdekeihez, úgy a magyar művelt osztályok szükségeltetéseire készületei fokához mértén dolgoztassanak ki, mi ki nem zárja azt, hogy egyenesen külföldi, angol, francia, német, a czélnak megfelelő ily munkák ne vétessenek felelő alapúl; de ily esetben a bírálat körül egybevetés véget az eredetiek is hozzácsatoltassanak a pályaműhöz; megjegyeztetvén egyszersmind, hogy hasonbecsű eredeti munkák mégis elsőséget nyer az átdolgozott mű felett.

Egyébiránt *bármely* ha csak *formai szabálynak is elhanyagolása* elejti a szerzőt a jutalomtól.

Költ Pesten, januar. 15. 1863.

SZALAY LÁSZLÓ,

titoknok.

Pest, 1863. Nyomatott Emich G. magy. akad. nyomdásznál.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEmia

XXII. ÜNNEPÉLYES KÖZÜLÉSÉNEK

ELŐRAJZA

PESTEN, a Nemzeti Múzeum díszteremében, 1864. januarius 23-án d. e. 10 órakor.

1. Az Elnök megnyitó beszéde.
2. A Titoknok előadása az Akademia munkásságáról 1863-ban.
3. *Az anyag bennső szerkezetéről*, Than Károly I. tagtól.
4. Emlékbeszéd *Szemere Pál r. t. felett*, Kazinczy Gábor I. tagtól.
5. „*A középkori magyar festészet emlékei*“ című munkának egy részlete a Szepes-váraljai XIV. századi történeti falfestvény, Ipolyi Arnold r. tagtól.
6. Jelentés az 1861-ben a *gr. Nádasdy Tamás-díjra* kihirdetett *eposzi pályázatról*.
7. Jelentés az 1861-ben a *Hölgyek-díjára* kihirdetett, — a *Felfedezések történetét különös tekintettel a gőz s a villanyosság alkalmazására* tárgyaló, pályázatról.
8. Jelentés az 1857—1862-ig megjelent *természettudományi* munkák legjobbainak kijáró *akademiai nagy és Marczibányi-jutalomról*.
9. Elnöki zárszó.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

ÚJ JUTALOMTÉTELEI.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

A Nyelv- és Széptudományi Osztályból.

1.

A gróf Teleki József-féle drámai jutalomért 1864-ben *szomorújátékok* pályáznak. Csak valódi tragoediák fogadtatnak el, a középfajok kizárásával. A verses forma, előnyéül fog tekintetni a műnek, hason- vagy közel hasonbecsü társak felett.

Jutalma száz darab arany.

Határnap 1864. december 31. — A jutalom 1865. martius 19-én adatik ki.

A jutalmazott mű a Nemzeti Színház sajátjává leszen.

2.

A gróf Karácsonyi-féle drámai jutalomért 186⁴/₅-ben *vígjátékok* pályáznak. — A verses forma, előnyéül fog tekintetni a műnek, hason- vagy közel-hasonbecsü társak felett.

Jutalma kétszáz darab arany.

Határnap 1865. december 31-dike. — A jutalom 1866. martius 31-én adatik ki, de csak úgy, ha a legjobbnak ítélendő mű drámai, színi és formai tekintetben önálló beccsel is bír, s így színiköltészetünk haladására szolgál.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

3.

Kivántatik egy elbeszélő költemény, mely a magyar történetből vagy mondából vett tárgyat úgy kezeli, hogy abban történeti vagy mondai személyek cselekvénydús mesében jelenjenek meg, a mű forrástanulmányokra mutasson, s a korfestésre, érdekes feltalálásra, correct compositióra, költői tárgyalásra, választékos nyelvezetre, és a versbeli technika szigorú, tiszta és sza-

bályos megalkotására nézve, költészetünknek díszére szolgáljon.

Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferencz úr által néhai gr. Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz darab arany.

Határnap majus utolsó vasárnapja 1865.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt esztendő alatt közrebocsátani.

A Bölcsészeti Osztályból.

Minő befolyást gyakorol a természettudományok újabb fejlődése az emberi lélek és akarát szabadságát védő bölcséletre? a legújabb természettudományi irányok közül melyik az, mely e bölcsélettel összeütközik? s ezen bölcséletet kell-e tökéletlenséggel vádolnunk, vagy pedig a vele ellenkező természettudományi irányt?

Jutalma a Grove-alapítványból harmincz darab arany.

Határnap januarius 31. 1865.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

A Törvénytudományi Osztályból.

Minő hatást gyakorol Magyarország anyagi fejlődésére, névszerint mezei gazdaságára, iparára és kereskedelmére a birodalom határain fennálló birodalmi vámvonat? mily értelmök van hazánk termelésével szemben az európai nevezetesb (angol, franczia, német, orosz és török) vámterületeken fennálló vámszabályzatoknak? s végül: mily vámrendszer és szabályzat eszközölhetné leginkább Magyarország és a birodalom anyagi felvirágozását?

Jutalom az Első Magyar Általános Biztosító Társulat alapítványából ezer forint.

Határnap 1865. július 1.

A jutalmat nyerő pályamű, — melynek a kinyomtatásra érdemesnek kell lennie, — a szerző tulajdona marad.

A Természettudományi Osztályból.

Irassék le Magyar- vagy Erdélyországnak valamely ásványa vagy kőzete vagy kőülete saját új adatokra is támaszkodva, oly módon, hogy annak eddig nem ismert viszonyai is tűnjenek fel.

Jutalma Vitéz alapítványából negyven darab arany.
Határnap 1865. januarius 31-dike.

II.

MÁR KIHIRDETETT ÉS FÜGGŐBEN LEVŐ
JUTALOMTÉTELEK.

A Nyelv- és Széptudományi Osztályból.

1.

A gr. Teleki József-féle *drámai* jutalomért 1863-ban *vígjátékok* pályáztak.

Jutalma száz darab arany.

Határnap dec. 31. 1863. volt. — A jutalom martius 19-én 1864. adatik ki.

A jutalmat nyerő mű a Nemzeti Színház sajátjává leszen.

2.

A gr. Karácsonyi-féle *drámai* jutalomért 1863-ban *komoly drámai művek* pályáztak, a hová nem csak szomorújátékok, hanem másnemű, úgymint történeti, regényes, polgári színművek, drámai erkölcsrajzok is számláltatnak. — A verses forma, előnyűl tekintetik a műnek, hason vagy közel-hasonbecsű társak felett.

Jutalom kétszáz darab arany.

Határnap dec. 31. 1863. volt. — A jutalom martius 31-én 1864. adatik ki, de csak úgy, ha a legjobbnak ítélendő mű, drámai, színi, és formai tekintetben önálló becses el is bír, s így színiköltészetünk haladására szolgál.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

3.

A midennapi tapasztalás bizonyítván, hogy mióta a nyelvújítás jogosultsága kérdésbe többé nem vétetik, és irodalmunk, főleg pedig az időszaki, sőt a napi sajtó is, folytonos gyarapodást veszen, nyelvünk szükség nélkül más nyelvek phrasisai után képzett számtalan — a törzökös magyar szólásmódoknál sem szebb, sem hatályosb, sem világosb, sem szabatosb — új szólásokkal árasztatik el, mi által a nyelv saját eredeti színezetéből kivéttetik a nélkül, hogy egyéb tekintetben nyerne:

Fejtsenek ki tehát azon elvek, melyek új szólásmódok alkotásánál szem előtt tartandók; s mutattassék ki számos példákban, mily káros befolyással volt és van, ez elvek mellözése miatt, nyelvbéli előadásunkra az idegen nyelvek hanyag vagy szolgálai utánzása a nyelvújítás diadala óta.

Jutalma a Marczibányi-alapítványból negyven darab arany.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

4.

Harmadszor.

Kivántatik a római irodalom történetének kézikönyve, a művelt osztályok számára. Kiterjedése mintegy 15 középnyolczadrét iv.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

5.

Másodszor.

Kivántatik a *Festészet egyetemes története*, korok, népek, irányok és iskolák szerint, a nevezetesb művészek és művek ismertetésével, s az utóbbiak hollétére és másolataira utalással; legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő munka az Akademia tulajdona.

6.

Kivántatik M. Annaeus *Lucanus Pharsaliájának* tartalom- és alakhű fordítása.

Jutalma egy névtelen hazafi ajánlatából száz darab arany, melyhez ez öszvegnék a jutalom odaiteléséig gyűlökamatai is hozzácsatoltatnak:

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

A Bölcsészeti Osztályból.

Másodszor.

Kivántatik a *Bölcsészeti Erkölcsstan* kézikönyve, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

A Történettudományi Osztályból.

1.

Harmadszor.

Kivántatik *Görögország Története Nagy Sándorig* tudományos kézikönyvül a művelt osztályok szükségéhez alkalmazva. Az irodalomtörténet külön jutalom tárgya lévén, e helyt mellőzendő.

A pályamű három tizenöt íves középnyolezadrétű kötetre terjedhet, és a Hölgyek alapítványából ívenként húsz forinttal díjaztatik.

Határnap januarius 31. 1865.

A legjobbnak ítélendő munka az Akademia tulajdona.

2.

Másodszor.

Kivántatik a *Görög Államrégiségek kézikönyve*, t. i. az összes görög föld és népek bévezető ismertetése után az ezeket összekötött intézvények és vallásügy, úgy az egyes törzsökök és államok közéletének, vagyis alkotmányaik, közigazgatásuk, törvénykezésök és hadügyök ismertetése, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő munka az Akadémia tulajdona.

3.

Harmadszor.

Kivántatik az *Újabb nevezetes Útazók története*, különös tekintettel a világ és az éjszaki sark körüli utazásokra, legalább 15 íven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap januarius 31-ke 1865.

A jutalmat nyerő munka az Akadémia tulajdona.

A Természettudományi Osztályból.

1.

Harmadszor.

Kivántatik a *Füvészet alapvonalait* tartalmazó kézikönyv a művelt osztályok szükségéhez alkalmazva. — Kiterjedése 10—15 középnolczadrét iv.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akadémia tulajdona.

2.

Másodszor.

Kivántatik a közönséges életre alkalmazott *Vegytan* kézikönyve, különös tekintettel a földészetre, legalább 15 íven.

Jutalma a Hölgyek alapítványából háromszáz forint.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

3.

Másodszor.

Kivántatik a *Növényzeti Földrajz* kézikönyve, legalább 15 iven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

4.

Másodszor.

Kivántatik a *Földtan alapvonalait* tartalmazó kézikönyv, legalább 15 iven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

5.

Másodszor.

Kivántatik az *Állati Élettan* (physiologia) alapvonalait tartalmazó kézikönyv, különös tekintettel az emberre, legalább 15 iven.

Jutalma háromszáz forint a Hölgyek alapítványából.

Határnap martius 31. 1864.

A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

Pályázási szabályok.

1. Minden rendü pályairat a fen kitett *határnapokig* az Akademia titoknokához küldendő; azokon túl semmi nemü ily munka el nem elfogadtatván.

2. A pályamű *idegen kézzel tisztán írva, lapszámozva, kötve* legyen.

3. A szerző *nevét, polgári állását és lakhelyét* tartalmazó pecsétetes levelen ugyanazon *jelige* álljon, mely a

pályamű homlokán. A pecsétetes levélben talán feljegyzett kikötések, feltételek vagy a verseny-ügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kívánt eltérések tekintetbe nem vétethetnek.

4. *Álnév* alatt pályázónak a jutalom ki nem adatik.

5. Ha a jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a munka saját keze írása a szerzőnek, műve a jutalomtól elesik.

6. A jutalmat *nem nyert pályáiratok kéziratai* az Akademia levéltárában maradnak.

7. A gr. Teleki-féle drámai pályázatoknál a társai közt legjobb műnek a jutalom mindenkor kijár; a többinél egyszersmind az abszolút becs határoz.

8. Mind ezen feladatokra mindenrendü akademiai tagok is pályázhatnak.

9. A Hölgyek díjai melletti pályázatokra még különösen is megjegyztetik, hogy a pályaművek ívszámai csak megközelítők, s az írók tájékozására, s nem szorosan kötelező szabályul vannak felemlítve. Az alapítók akaratához képest azonban okvetetlenül szükséges, hogy a felvett tárgyak alaposan, a tudomány állásához, a kor érdekeihez, úgy a magyar művelt osztályok szükségei s készületei fokához mérten dolgoztassanak ki, mi ki nem zárja azt, hogy egyenesen külföldi, angol, francia, német, a czélnak megfelelő ily munkák ne vétessenek fel alapul; de ily esetben a bírálat körül egybevetés végett az eredetiek is hozzácsatoltassanak a pályaműhöz; megjegyztetvén egyszersmind, hogy hasonbecsü eredeti mű mégis elsőséget nyer az átdolgozott mű felett.

Egyébiránt *bármely*, ha csak *formai szabálynak is, elhanyagolása* elejti a szerzőt a jutalomtól.

Költ Pesten, januarius 21. 1864.

SZALAY LASZLÓ,

titoknok.